

ÖĞRENCİLER İÇİN FİKRİ VE SİNAYİ MÜLKİYET HAKLARI

“

Benzersiz bir buluş son derece zordur. Emek ve zaman harcanarak ortaya konulan buluşu korumak ise bazen çok daha önemlidir. Buluşunuz her ne olursa olsun, farklı kişiler tarafından taklit edilebilir ya da benzerleri üretilmek istenebilir. Bu da tüm emeklerinizin değersizleşmesine neden olur.

Bu broşür üniversitemizde fikri ve sınai haklar konusundaki farkındalığı arttırmak ve uygulamalar konusunda öğrencilerimizi bilgilendirmek amacıyla hazırlanmıştır. Umuyoruz ki bu bilgiler ışığında değerli fikirlerinizin buluşa dönüşebilmesi, korunabilmesi ve ticari haklarının size kazandırılabilmesi, yüksek bir verimlilikle gerçekleşecektir.

”

ODTÜ'DE BİLGİ VE TEKNOLOJİ TRANSFERİ

Üniversitelerde bilgi ve teknoloji transferi, bilimsel araştırmalar neticesinde bir buluşun ortaya çıkışı ve ticarileşme süreçlerindeki hizmetlerin bütünü ifade etmektedir. Bu kapsamda Türkiye'nin ilk teknoparkı olan ODTÜ Teknokent Yönetim A.Ş.; üniversite-sanayi arasındaki çift yönlü bilgi transferini ve işbirliğini geliştirmek, üniversitede üretilen bilginin toplum ve sanayi için değere dönüştürülmesine katkıda bulunmak amacıyla ortak faaliyetler yürütmekte ve projeler/programlar geliştirmektedir.

Üniversitemizde, üniversite-sanayi işbirliğini arttırmaya yönelik teknoloji ve bilgi transferi faaliyetleri; Araştırmalar Koordinatörlüğü bünyesinde faaliyet gösteren Bilgi Transfer Ofisi (ODTÜ BTO), Proje Destek Ofisi ve ODTÜ Teknokent Yönetim A.Ş. bünyesinde faaliyet gösteren Teknoloji Transfer Ofisi (ODTÜ TTO) tarafından eşgüdümlü olarak yürütülmektedir.

FİKRİ VE SİNİ HAKLAR

FİKRİ HAKLAR

- Eser Sahibinin Hakları
- Bağlantılı Haklar

SİNİ HAKLAR

- Marka
- Patent
- Faydalı Model
- Endüstriyel Tasarım
- Coğrafi İşaret
- Entegre Devre Topografyası

DİĞER HAKLAR

- Ticaret ünvanları
- Tescilsiz Haklar
- Bitki İslahçı Hakları
- İnternet Alan Adları
- Açıklanmamış Bilgiler
 - a. Gizli Bilgiler
 - b. Ticari Sırlar

FİKRİ VE SİNİ HAKLAR

Fikrî Haklar:

- Koruma dünya çapındadır.
- Koruma için tescil şartı aranmaz.
- Koruma, eserin kamuya sunulması (aleniyet kazanması) ile başlar.
- Bir başka ülkede koruma talep edilmesi halinde eser, ilgili ülke mevzuatına göre koruma altına alınır.
- Koruma, eser sahibinin ölümünden sonra 70 yıl boyunca devam eder.

Sınai Haklar:

- Koruma ülke bazındadır. Türkiye’de başvuru ve tescile yetkili kuruluş Türk Patent Enstitüsü (TPE)’dür.
- Koruma için tescil şartı aranır.
- Koruma yalnızca eserin tescil edildiği ülkelerde geçerli olup; her ülke için ayrı başvuru yapılması gerekmektedir.
- Koruma süresi başvuru tarihinden itibaren;
 - Patentlerde 20 yıl,
 - Faydalı modellerde 10 yıl,
 - Endüstriyel tasarımlarda 25 yıl (5 yıllık periyotlarla 4 kez yenilenmek koşuluyla),
 - Markalarda süresizdir (10 yılda bir yenilenmek koşuluyla).

Buluş; teknoloji alanında belirli bir sorunun çözümüne ilişkin, teknik özelliği olan fikir ürünüdür. Aynı teknik problemin her farklı çözümü farklı bir buluştur (Türk Patent Enstitüsü, 2014). Bir soruna yeni bir düşünce ile çözüm bulunabileceği gibi, mevcut bilgilerden faydalanarak var olan teknolojilerin geliştirilmesi de buluş olarak değerlendirilir. Buluşlar; zihinsel tasarımlarının tanınırlığı, buluş faaliyetinin özendirilmesi, buluş sahibinin ödüllendirilmesi ve AR-GE sonuçlarının açıklanarak, teknik bilginin yaygınlaştırılması için PATENT’lenmelidir.

Patent; sınırlı bir yer ve süre için üçüncü kişiler tarafından buluşun izinsiz olarak üretilmesini, kullanılmasını veya satılmasını engelleme yoluyla sahibine tanınan tekel hakkıdır. Bu hakkın kullanılabileceğini gösteren belgeye ise patent belgesi denir (Türk Patent Enstitüsü, 2014). Makineler, araçlar, aygıtlar, kimyasal bileşikler ve uygulamalar ile üretime yönelik süreçlerin kendileri de patentin koruma kapsamındadır.

Teknik alana giren buluşlar patentin konusunu oluşturur. Teknik, doğa hakkında bilgi sahibi olarak doğa güçlerini, doğadaki maddeleri, malzemeleri, doğa kanunlarını kullanıp insanlığa hizmet edici belli bir sonuca ulaşmak, ihtiyaca çözüm bulmaktır (Tekinalp, 2005).

Edebiyat ve sanat yapıtları, sosyal bilimler alanındaki eserler, bu bilimlere ilişkin buluşlar, teoriler, estetik niteliği olan yaratmalar, keşifler, bilginin derlenmesi, düzenlenmesi, iletilmesi ve sunulması ile ilgili usuller, hesap ve trigonometri tabloları, steno sistemleri, muhasebe kuralları, akla ve belleğe hitap eden oyunlar, bulmaca ve bilmece, reklam yöntemleri teknik alan dışındadır (Tekinalp, 2005).

Buluşların Patentlenme Kriterleri:

551 sayılı Kanun Hükmünde Kararname’ye göre bir buluşun patentlenebilmesi için 3 özelliği taşıması gerekmektedir:

Yenilik: Patent başvurusunun yapıldığı tarihten önce, buluş konusunda dünyanın herhangi bir yerinde kamuya açık yazılı veya sözlü tanıtım, kullanım veya başka bir yolla açıklama yapılmamış olmalıdır.

Tekniğin Bilinen Durumunun Aşılması: Buluş, ilgili olduğu teknik alandaki bir uzmanın kolayca aklına gelmeyecek şekilde, buluşa yönelik bir sürecin sonunda ortaya çıkmış olmalıdır.

Sanayide Uygulanabilir Olma: Buluş, tarım dahil olmak üzere; sanayinin herhangi bir alanında üretilebilir, kullanılabilir, uygulanabilir olmalıdır.

ODTÜ'DE ÖĞRENCİ BULUŞLARI

ODTÜ'ye kayıtlı olup üniversite birimlerinin herhangi birinde istihdam edilmemiş öğrencilerin, öğrenim süreleri boyunca öğrencilikten doğan faaliyetleri ile tez ve proje çalışmaları neticesinde ortaya çıkan buluşların tüm fikrî ve sınai mülkiyet hakları kendilerine aittir. Öğrencilerin, patente konu olabilecek buluşu ortaya çıktığı andan itibaren yazılı olarak ve geciktirmeksizin ilgili tez danışmanı/proje yöneticisi/öğretim üyesine ve ODTÜ BTO'ya bildirmesi gerekmektedir.

ODTÜ BTO, buluş için ODTÜ TTO'nun sağladığı desteklerden faydalanmak isteyen öğrencilere aracı olmakta ve sürecin takibinde kolaylaştırıcı rol oynamaktadır. ODTÜ TTO ile iletişime geçilmesini sağlayan ODTÜ BTO, başvuru sürecini başlatır ve öğrenciyi sürecin her aşamasında bilgilendirir. ODTÜ TTO, buluşu değerlendirerek buluş portföyüne alınmasına karar verir ise patentleme ve ticarileştirme süreçleri başlatılır.

ODTÜ TTO tarafından desteklenmemesine karar verilen buluşlar için ODTÜ BTO; Türkiye içinde (ulusal) ve/veya Türkiye dışında (uluslararası) patent başvurusu yapılması ve Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) 1602 Patent Destek Programından yararlanılması konularında öğrencilere rehberlik hizmeti vermektedir.

BULUŞLARA DESTEK VEREN KURUM VE KURULUŞLAR

ODTÜ:

- ODTÜ TTO ve ODTÜ BTO, ODTÜ öğretim üyeleri, öğretim elemanları ve öğrencilere ait buluşların patent başvurusundan ticarileştirilmesine kadar tüm aşamaları desteklemektedir.
- ODTÜ BTO'ya bildiri yapılan buluşların, patentlenme ve ticarileşme potansiyelinin tespiti amacıyla ön araştırma ODTÜ TTO tarafından ücretsiz yapılmaktadır.
- Ön araştırma sonucunun olumlu olması ve buluşun ticarileşme potansiyeline sahip olması durumunda ODTÜ TTO, buluşun patentlenme ve ticarileştirilme sürecinde hizmet sunmaktadır.

TÜBİTAK:

- Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) 1602 Patent Destek Programı ve 1008 Patent Başvurusu Teşvik ve Destekleme Programı ile Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı da Sınai Mülkiyet Hakkı Desteği ile buluşlara destek vermektedir (TÜBİTAK, 2014).

SIKÇA SORULAN SORULAR

1- Hangi Buluşlar Patent ile korunamaz?

551 sayılı KHK gereği patent verilemeyecek konu ve buluşlar şu şekilde sıralanmıştır.

- a. Buluş niteliği olmadığı için patentlenemeyecek konular:
- Keşifler, bilimsel teoriler, matematik metotları;
 - Zihni, ticari ve oyun faaliyetlerine ilişkin plan, usul ve kurallar;
 - Edebiyat ve sanat eserleri, bilim eserleri, estetik niteliği olan yaratmalar, bilgisayar yazılımları;
 - Bilginin derlenmesi, düzenlenmesi, sunulması ve iletilmesi ile ilgili teknik yönü bulunmayan usuller.
 - İnsan veya hayvan vücuduna uygulanacak cerrahi ve tedavi usulleri ile insan, hayvan vücudu ile ilgili teşhis usulleri.
- b. Patentlenemeyecek buluşlar:
- Konusu kamu düzenine veya genel ahlaka aykırı olan buluşlar.
 - Bitki veya hayvan türleri veya önemli ölçüde biyolojik esaslara dayanan bitki veya hayvan yetiştirilmesi usulleri.

2- Yazılımlara Patent Alınabilir mi?

Her ülkenin yasasına göre farklı uygulamalar bulunmaktadır. Bilgisayar yazılımlarının buluşlar gibi patent ile korunması bazı ülkelerde mümkündür. Amerika, Japonya, Kanada'da yazılımlar patent ile korunabilirken Avrupa ülkelerinde korunamamaktadır. Türkiye'de ise yazılımlar 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununa göre eser olarak korunmaktadır. Ancak hem Avrupa'da hem de Türkiye'de patente konu yazılımın, teknik karakter taşıması, teknik bir problemin teknik çözüm yolunu içermesi gibi belirli koşullar durumunda patentle de korunması mümkün olabilmektedir.

3- Bir ülkede alınmış olan patent başka ülkelerde geçerli midir?

HAYIR. Koruma istenen her ülkede ayrı ayrı patent alınması gerekir.

4- Bir ülkede patenti alınan buluşun başka ülkelerdeki patent başvurusu için süre sınırı var mıdır?

Paris Sözleşmesi'ne üye ülkede yapılan bir patent başvurusunun başvuru tarihinden itibaren 12 ay içerisinde başka bir ülkede başvurusunun yapılması halinde, öncelik hakkı (rüçhan hakkı) kapsamında başvuru tarihi olarak ilk patent başvuru tarihi esas alınır.

5- Bir ülkede patenti alınmış bir buluş, üçüncü kişiler tarafından başka ülkelerde patentlenebilir mi?

Patente konu olan buluş, yenilik kriterini kaybettiği için bir başka ülkede patentlenemez.

6- Patent bültenlerinde yayınlanan patent başvuruları, buluşun patentlendiği anlamına gelir mi?

Her patent başvurusu yayınlanır, ancak her yayın, patent verildiği anlamına gelmez. Patent verilerek korunmasına karar verilen buluşların tescil numaralarında B kodu yer alır. Diğer kodlar (A1, A2, A3, T1, T2 ve T3) patent işlemleri devam eden ya da ret edilmiş patent başvurularının yayınlarını ifade etmektedir.

7- Patent belgesi alınması için işlemler ne kadar sürmektedir ve koruma süresi kaç yıldır?

Patent başvuru ve tescil süreçleri yaklaşık 2 ila 5 yıl sürmektedir. Koruma süresi, incelemeli patentlerde 20, incelemesiz patentlerde ise 7 yıldır.

8- Faydalı model ile patent arasındaki farklar nelerdir?

	Patentler	Faydalı Modeller
Yenilik	+	+
Buluş Basamağı	+	-
Sanayiye Uygulanabilirlik	+	+
Usuller ve bu usuller sonucu elde edilen ürünler	+	-
Kimyasal Maddeler	+	-
Araştırma	+	-*
İnceleme	+	-
Yayın	+	+
Koruma Süresi	20 Yıl / 7 Yıl	10 Yıl

* Başvuru sahibi talep ederse yapılabilir.

Kaynak: Türk Patent Enstitüsü, 2014

9- Patent belgesi alındıktan sonra korumanın devamı nasıl sağlanmaktadır?

Her yıl ilgili patent enstitüsüne yıllık ücret ödenmesi gerekmektedir.

10- Patent hakkı hangi durumlarda sona erer?

- Koruma süresinin dolması,
- Patent sahibinin patent hakkından vazgeçmesi,
- Yıllık ve ek ücretlerinin öngörülen sürelerde ödenmemesi durumlarında sona ermektedir.

SIKÇA YAPILAN HATALAR

- Patent başvurusu öncesinde başvuruya konu olan buluşun çeşitli yollarla (yayın yapılması, sunum yapılması vs.) kamuya açıklanması,
- Başvuru öncesi hazırlanan ön araştırma raporlarının detaylı olarak incelenmeden hazırlanması ve buluşun sahip olduğu farklılıklarının/üstünlüklerinin net biçimde belirtilmemesi,
- Patent başvurusunda buluşun tüm ayrıntılarının açıklanmaması,
- Patent başvurusu yapıldıktan sonra, tarifname ve istemlere eklemeler yapılmak istenmesi,
- Araştırma/inceleme raporlarına cevap/görüş hazırlanırken ilk başvuru metninin kapsamının aşılması (kapsam dışına çıkılması),
- Patent sürecinde gereken çevirilerin, çeviriye konu olan buluş metniyle bire bir aynı olmaması, ana metnin dışına çıkılarak değişiklikler yapılması,
- Süreli işlemlerde, işlemlerin zamanında yapılmaması,
- Teknik resimlerin mevzuata uygun hazırlanmaması,
- Buluş bütünlüğüne dikkat edilmemesi, (Bir patent başvurusu birden fazla buluşu kapsıyor ise her buluş için ayrı ayrı patent başvurusu yapılması gerekmektedir.)

KAYNAKÇA

Tekinalp, Ü. (2005). Fikri Mülkiyet Hukuku (4. b.). İstanbul: Arıkan Basım Yayım Dağıtım Ltd. Şti.

TÜBİTAK. (2014). 1602 - TÜBİTAK Patent Destek Programı. TÜBİTAK Web Sitesi: <http://www.tubitak.gov.tr/tr/destekler/sanayi/ulusal-destek-programlari/icerik-1602-tubitak-patent-destek-programi> adresinden alındı

Türk Patent Enstitüsü. (2014, Ocak). Patent/Faydalı Model Broşürü. Türk Patent Enstitüsü: <http://www.tpe.gov.tr/TurkPatentEnstitusu/resources/temp/7D7BB1F5-C319-4861-9257-EECDEC6C3A6.pdf> adresinden alındı

FAYDALI BAĞLANTILAR

Türk Patent Enstitüsü:
www.tpe.gov.tr

Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü:
www.wipo.int

Avrupa Patent Ofisi:
www.epo.org

ODTÜ Teknokent TTO:
www.odtuteknokent.com.tr

ODTÜ Bilgi Transfer Ofisi:
bto.metu.edu.tr

İLETİŞİM:

ODTÜ Bilgi Transfer Ofisi

Adres: ODTÜ Üniversiteler Mah. Dumlupınar Blv. No:1
(MATPUM Yanı), 06800 Çankaya-Ankara
Telefon: +90 312 210 70 40 – 41
Faks: +90 312 210 79 28
E-posta: bto@metu.edu.tr

ODTÜ Teknokent Teknoloji Transfer Ofisi

Adres: ODTÜ Teknokent İkizler Blok, 06800
Çankaya-Ankara
Telefon: 0312 987 35 00 (Hattınızın 900'lü
numaralara kapalı olması durumunda alan kodu
[0 312] ile tuşlayınız.)
E-posta: seda.buk@odtuteknokent.com.tr

**ÖĞRENCİLER İÇİN
FİKRİ VE SİNİ
MÜLKİYET HAKLARI**

